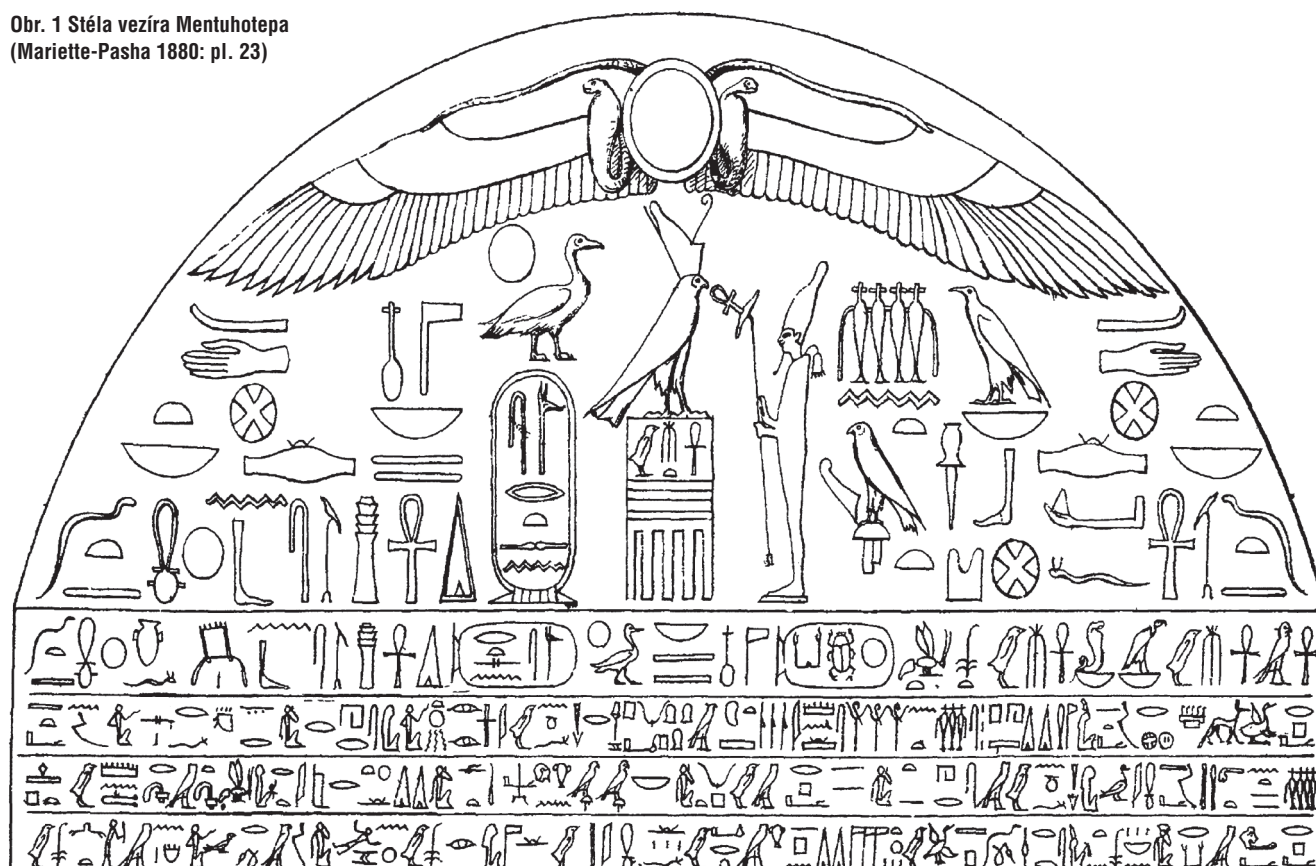

Obr. 1 Stéla vezíra Mentuhotepa
(Mariette-Pasha 1880: pl. 23)

Ve jménu panovníka

Daniel Šichan

Jedním z předpokladů stabilního mocenského postavení egyptského panovníka (a nejen egyptského) byla efektivní vláda a s ní neoddělitelně spjatá fungující státní správa s armádou úředníků. Aby mohl panovník uplatňovat svoji autoritu v zemi na Nilu a v jiných jemu poddaných oblastech, nutně potřeboval být v kontaktu s místní správou, informovat ji o svých rozhodnutích a také být od ní sám informován. K tomuto účelu se během doby vyvinula funkce poslů či kurýrů, kteří jsou v textech nazýváni jako *wpwtyw nsw*, tedy „poslové panovníka“ (dále jen poslové či posel panovníka), a kteří patří mimo jiné k doposud nejpočetnější a nejlépe doložené skupině poslů ve starém Egyptě.

Terminologie

Termín *wpwtyw* (v plurálu *wpwtyw*) neboli „posel, kurýr“ je odvozen od slovesa *wpi*, které znamená „oddělit, vzdálit se“, ale také „otevřít“ (Hannig 1995: 190); vedle tohoto slovesa existuje i substantivum *ipt*, vykládané jako „poslání, úkol“ či příbuzná činnost, která se odráží i v jiném označení pro pojem „posel“ ve slově *ipwtj* (Hannig 1995: 192; Valloggia 1976: 10–11).

Prameny

Prameny k tematice staroegyptských poslů pocházejí v podstatě ze všech sfér staroegyptské společnosti, tedy jak ze sou-

kromé, tak z veřejné, která nás zde zajímá nejvíce. Z veřejné oblasti jde především o nápisy panovníků, jako jsou kupříkladu dekrety nebo oslavné nápisy. V soukromé sféře to jsou zejména autobiografické nápisy na stěnách hrodek a v lozech či texty na sochách nesoucích titulatury majitelů, které obsahují také příslušný titul *wpwtyw nsw*. Zvláštní skupinu pramenů potom představují papyry s literárním a hospodářským obsahem.

Stopy, které po sobě činnost poslů zanechala, jsou doložitelné z téměř celého historického období dějin faraonského Egypta, avšak jejich množství je z chronologického hlediska evidentně nevyvážené. Nejlépe doloženi jsou poslové panovníka z doby Nové říše. Stará a Střední říše, 2. a 3. přechodná

doba a Pozdní doba poskytují spíše fragmentární informace. Prameny k jednotlivým obdobím jsou uvedeny v následujícím přehledu v chronologickém sledu.

Stará říše a 1. přechodná doba

V doposud známých písemných pramenech Staré říše nejsou poslové panovníka jmenováni přímo, což také znemožňuje přesněji určit, jaké úkoly v nejstarších dobách tito poslové plnili a jaké postavení ve společnosti zaujímal. Z této doby jsou *wpwjtjw nsw* doloženi pouze v náboženské rovině z tzv. Textů pyramid, v nichž vystupují jako služebníci a posmrtný doprovod zemřelého vládce při jeho cestě na nebesa (Faulkner 1969: 41; Valloggia 1976: 48–51).

Přesto se lze domnívat, že již v této době existovali poslové panovníka jako specifická skupina, a to vedle dochovaných kategorií úředníků označovaných v textech jako *imj-r wpwjtjw*, čili „představený poslu“ (Valloggia 1976: 32–35), či *wpwjtj-sr*, neboli „posel a hodnostář“ (Goedicke: 1967: 55). Podle staroříšských administrativních záznamů byla úloha těchto zmíněných úředníků významná a jejich výsady a pravomoci, související především se soudnictvím, časem vzrostly natolik, že musely být dokonce omezovány přímo panovníkem (Goedicke 1967: 55 a 88). Důležitost poslů se odráží i ve staroříšském literárním díle Naučení Ptahhotepa (Vachala 1992: 16 a 23–24). V souvislosti s předpokládaným postavením *wpwjtjw nsw* v době Staré říše, které zatím bohužel není blíže známo, tedy mohou být tyto skutečnosti do značné míry klíčové. Z 1. přechodné doby prozatím nejsou o dotčených poslech žádné zmínky známy.

Střední říše a 2. přechodná doba

O něco lépe jsme o poslech panovníka informováni z doby Střední říše a je možné si učinit poněkud bližší představu o jejich společenském postavení. Z doby vlády Nebhepetrea Mentuhotepe II. pochází nejstarší dochovaný příklad titulu *wpwjtj nsw* s čistě profánním významem, zaznamenaný v pečetí na nádobce na masť, který zdůrazňuje úlohu panovníkova posla jako „zpravodaje“ se značnými pravomocemi (Speleers 1923: 56, č. 238). Na stéle jistého Dedika z doby Senusreta I. je zmíněna titulatura zahrnující termín *wpwjtj nsw*, v níž se její držitel prezentuje jako „posel panovníka, velitel (vojenských) tažení a upevňovatel hranic země“ (Schäfer 1905: 124–128). Tato titulatura je velice pozoruhodná a z jejího znění lze vypožorovat výjimečné slučování různých hodností a důležitou pozici jejího nositele, jehož sociální postavení svědčí o významných, a tedy i možných posunech v rámci této hodnosti.

Na stéle vezíra Mentuhotepe z doby vlády Senusreta I. (obr. 1), nalezené v Abydu, nacházíme zatím nejstarší zmínku o hierarchickém postavení *wpwjtj nsw* – tedy pokud lze soudit z vyobrazení takto označené postavy (Porter – Moss V: 45). Scéna na této stéle zobrazuje panovníka, který je následován svojí suitou – „princi“, písaři a hodnostáři spolu s „přáteli Paláce“, mezi něž patří i zmíněný posel panovníka. Přestože je uveden v pořadí mezi posledními, je v rámci tohoto schématu zahrnut do nejvyššího okruhu osob blízkých panovníkovi, a tedy mezi jakousi státní elitu. Jiná titulatura v nápisu jistého Antefa z doby Amenemheta I. z Wádí Hammámátu zmiňuje jeho funkci posla panovníka ve smyslu „zmocněnec panov-

níka“, která velmi pravděpodobně vyzdvihuje jeho osobní kvality a schopnosti jako vedoucího expedice, již do těchto míst panovník vyslal (Porter – Moss VII: 331). Je však otázkou, zda se v těchto případech jedná o skutečný, či jen honorifikující význam. Tento titul tak mohl být dočasný a Amenemhet I. ho Antefovi mohl propůjčit pouze po dobu trvání dané výpravy.

Z doby zmíněného Nebhepetrea Mentuhotepe II. je doložen také termín *inw nsw*, čili „vyslanci panovníka“, a také v textu oslavné stély Senusreta I. z Wádí el-Húdí se setkáváme s termíny *inw*, překládanými jako „vyslanci“, a *hwwtjw*, neboli „kurýři“ (Rowe 1939: 189). Oba tyto termíny se také objevují již ve zmíněných Textech pyramid, kde jsou jimi označeni pomocníci zemřelého vládce, kteří mu společně s *wpwjtjw nsw* pomáhají dosáhnout věčnosti (Valloggia 1976: 158). Proto je při interpretaci termínů *inw* a *hwwtjw* zapotřebí jisté obezřetnosti, protože jejich význam může být spíše symbolický a obsah více duchovní než profánní.

Na základě dochovaných informací víme, že ve srovnání s předchozími dobami se v době Střední říše ve větší míře rozvinuly kontakty Egypta s okolními zeměmi, a to do oblastí Syropalestiny a především na jih do Núbie (Säve-Söderbergh 1941: 74). Tento fakt se mj. projevil i v titulech souvisejících s posly panovníka a jako příklad zde může posloužit nález stély vysokého hodnostáře Mentuhotepe s titulem *wpwjtj r h3st nbt* („posel do všech cizích zemí“), který objevila československá expedice v rámci akce UNESCO v Núbii (Žába 1974: 111–114). Tento titul, jenž je ve větší míře doložen i z pozdějších dob, byl nepochybně spojen s vysokou funkcí ve státním aparátu a i navzdory absenci slova *nsw* jeho nositel vykonával činnost úzce spojenou s nařízeními panovníka.

Z 2. přechodné doby pochází jediná zmínka o poslovi panovníka cizího původu, a to konkrétně z tzv. Kamosovy stély (viz s. 76).

Nová říše

18. dynastie

Co se týče pramenů týkajících se *wpwjtjw nsw*, Nová říše představuje nejlépe zastoupené období staroegyptských dějin. Zatím není bohužel možné stanovit přesnější hierarchii těchto služebníků a dostatečně vymezit jejich konkrétní povinnosti, nicméně lze říci, že existovali poslové panovníka s nižším a vyšším postavením. Nižší *wpwjtjw nsw* jsou doloženi především na stélách egyptských panovníků, v nichž je zdůrazněno zejména to, že během cesty mimo území Egypta jsou nedotknutelní (Valloggia 1976: 271). Tím bylo dáno jasně najevo, že tito poslové byli považováni za neoddelitelnou součást moci a vlivu egyptského panovníka. Proto byla poselství nepochybně svěřována pouze prověřeným a spolehlivým jedincům. V případě vyšších úředníků-poslů byli *wpwjtjw nsw* velmi pravděpodobně vybíráni z panovníkova nejbližšího okolí. Typickým dokladem, pocházejícím ovšem až z ramessovské doby, je svědectví jistého písaře Nachta, který ve svém nápisu ze Sinaje líčí, jak byl vládcem vyvolen, aby osobně vedl výpravu do místních lomů: „*Samotný Hor mne vyslal, abych vykonal to, po čem jeho ka touží. Povýšil mne a já jsem se nacházel před miliony lidí... Jmenoval mne zmocněncem panovníka a já jsem byl takto vybrán mezi dvořany*“ (Gardiner – Peet 1952: 181, obr. 57). Dotyčný se tak snažil zdůraznit

své povýšení skrze autoritu samotného vládce a uznání svých schopností mezi lidmi významného společenského postavení. Podobná formulace je zaznamenána i na pohřebním kuželu jistého Dediho z doby vlády Thutmose III., jehož titulatura sestávala v podstatě z policejních a vojenských funkcí a za své schopnosti byl povýšen a obdařen zlatem (Burkhardt 1984: 372; Porter – Moss I: 303). Jeho případ dokládá, že nižším služebníkům kariérní cesta mezi vyšší úředníky s funkcí *wpwtjw nsw* uzavřena nebyla.

Pravomoci spojené s titulem posel panovníka byly závislé na pověření vládcem a jejich dědičné předávání úřednické vrstvě není doloženo. Poněkud jiná situace se patrně vyvinula v souvislosti s úřadem místodržitele egyptského panovníka v Núbii, vytvořeným na počátku Nové říše. Z dochovaných písemných zpráv lze soudit, že v případě funkce *wpwtjw nsw* se v průběhu času prosadila tendence vybírat nástupce v nejbližším okolí „královského syna z Kuše“, jak byl místodržitel oficiálně nazýván. Doloženy jsou dva příklady, a to u místokrále Núbie Huje, z doby Tutanchamonovy (Helck 1961: 383–385), a Hekanachta, z doby vlády Ramesse II. (Porter – Moss 7: 84). Zatím jediný případ prokázané přímé dědičnosti titulu *wpwtj nsw* u místodržitele Núbie je doložen u Webehsenua, jenž byl synem místovládce Núbie Horiho v době vlády panovníka Setnachta z 20. dynastie (el-Saady 1999: 422).

Z vysoce postavených osob, které měly v 18. dynastii titul *wpwtj nsw*, můžeme zmínit např. Tutua, rádce Amenhotepa IV. Achnatona ve státních záležitostech, mj. titulovaného také jako „vrchní správce všech cizích zemí“ a „vrchní správce celé země“ (Reeves 2003: 135). Tutu dohlížel na – dnes bychom řekli – achetatonské oddělení „zahraničních věcí“, což sám dokládá v nápisu ve své amarnské hrobce takto: „*Když se dostaví posel z cizí země, ohlásím jeho slova v paláci, objevím se (před Jeho Veličenstvem) a opět se vrátím k tomu, který je mluvčím vládce (wpwtj nsw), se všemi instrukcemi (Jeho) Veličenstva*“ (Helck 1961: 360). Mezi jinými známými osobami, nesoucími v této době titul posel panovníka, byli i budoucí panovníci Haremheb (Helck 1961: 392) a vezír Paramesse, tedy pozdější Ramesse I. (Helck 1961: 430), či vysocí úředníci z doby vlády Ramesse II. Ameneminet (Porter – Moss II: 379) a Paenre (Porter – Moss II: 443), oba spojení se stavbou Ramessea. Protože všichni zmínění protagonisté byli činní v armádě, předpokládá se, že jejich statut posla panovníka byl se službou ve vojsku také úzce spjat (el-Saady 1999: 421). Za pozornost stojí již zmíněný Huj, místodržitel Núbie z Tutanchamonovy doby, v jehož thébské hrobce TT 40 jsou vyobrazeny dvě scény s přinášením tributu od cizích vládců (Porter – Moss I: 75–77). V první scéně jsou znázorněny produkty z Afriky a ve druhé Huj přijímá tribut až z oblasti Sýrie, což je poněkud nezvyklé a důvod není zcela jasný. Zdá se, že zde mohlo jít o zaznamenání jiné etapy v kariéře tohoto muže nebo o jeho dodatečnou honorifikaci (Davies – Gardiner 1926: 28). Protože se v titulatuře Huje a také jiných místodržitelů Núbie objevuje i titul *wpwtj nsw*, je zřejmé, že tito hodnostáři mohli být jmenováni do svých úřadů právě z řad schopných poslů, a zmíněný syrský tribut z Hujovy hrobky tedy znamenal především značné navýšení prestiže tohoto někdejšího panovníkova posla.

Zastávání funkce *wpwtj nsw* osobami z vyšší vrstvy staroegyptské společnosti však do doby 18. dynastie zřejmě nebylo příliš rozšířené, neboť se u nich tento titul objevuje jen

zřídka. Je také možné, že tento post byl natolik náročný a kladl na svého nositele takovou míru zodpovědnosti, že ne každý byl schopen jej zastávat.

Poslové v amarnské korespondenci

Díky archivu, který byl objeven v Tell el-Amarně (staroegyptském Achetatonu; Mynářová 2009), můžeme hlouběji proniknout nejen do vrcholné diplomacie předovýchodních vládců pozdní doby bronzové, ale také si můžeme poněkud přiblížit činnost jejich poslů. Je přitom zajímavé, že samotní poslové z textů amarnské korespondence se stali předmětem studia v poměrně nedávné době, což bylo zapříčiněno především tím, že od doby svého objevu byly klínopisné tabulky zkoumány především z jazykového, textového a chronologického hlediska a jejich diplomatická a potažmo i obchodní stránka byla spíše opomíjena. První práce k amarnským poslům tedy spatřila světlo světa až v roce 1975 (Holmes 1975: 376–381).

Amarnská korespondence v mnohém směru rozšiřuje a doplňuje informace týkající se poslů panovníka. V této korespondenci se např. vedle jmen egyptských poslů poprvé ve větším počtu nacházejí i jména poslů z cizích zemí (Holmes 1975: 376). Z analýzy textů také vyplývá, že egyptskému titulu *wpwtj nsw* se ze všech akkadských termínů obsažených v korespondenci nejvíce přibližuje termín *mār šipri*, jenž se překládá jako „posel“ či „obchodní vyslanec“ (Mohammad 1959: 105–137; Holmes 1975: 378).

V diplomatické rovině museli být poslové panovníka skutečně všestranní a připravení na vše, aby nebyli zaskočeni nepředvídatelným jednáním panovníka druhého státu. Museli si umět pomoci i svou výmluvností, jak naznačuje např. pokárání egyptského posla babylonským vládcem za to, že mu během jeho nemoci nebyla projevna ze strany egyptského panovníka starost. V tomto případě tedy posel musel jednání svého pána vysvětlit (Moran 1992 – dále v textu jen EA, EA 7: 16–32). Důležitou roli poslové sehrávali při významných událostech, jako byl nástup nového panovníka na trůn, kdy bylo zapotřebí opětovně potvrdit stávající diplomatické styky a vzájemný vztah mezi danými zeměmi (EA 27: 7–10; EA 41: 7–9).

Poslové amarnské korespondence navíc často působili jako obchodníci, neboť jakousi nepsanou součástí tehdejších diplomatických styků byla výměna darů (Mynářová 2004: 66–76). Dopisy vládců byly automaticky doprovázeny hmotnými dary a jejich výměna byla citlivým a často problémovým obsahem korespondence (Holmes 1975: 379). Vyskytl se i názor, že v amarnské době se z obchodníků stali zároveň vyslanci a poslové panovníků, kteří s poselstvím přepravovali i cenné zboží, a takto byli dokonce uváděni i na „výplatní listině“ palácového personálu (Oppenheim 1964: 92). Z amarnských textů je zřejmé, že pokud byli tito poslové-obchodníci během oficiálních cest o své zboží připraveni, mělo jim být nahrazeno (EA 7: 73–82).

Nejčastěji zmiňovaným poslem neegyptského původu je v amarnských textech jistý Gilia, který je znám i z egyptsko-mitanské korespondence. Při jedné misi v Egyptě byl dokonce zadržen a místo něho museli být z Mitanni (státu na území dnešního jihovýchodního Turecka, severní Sýrie a severního Iráku) vysláni jeho strýc Mazipatli a nejmenovaný bratr (EA 29: 156–162). Giliovým egyptským protějškem je jistý Mane, s nímž spolu často vystupují v jednom dopise. Oba dva zřejmě patřili k oblíbeným a prověřeným služebníkům

svých panovníků, jak napovídá pasáž v dopise mitannského vládce Tušratty (1380–1350 př. Kr.) Amenhotepovi III., ve které čteme: „*Pokud Mane a Gilia mluví o čemkoli, co se týká mne a mé země, potom ať můj bratr toto vyslyší jako pravdivé... Pokud Gilia a Mane říkají cokoliv o mém bratrovi, o jeho zemi, přijmu to jako pravdivé*“ (EA 24iv: 21–29). V jiném psaní Tušratta dokonce sděluje, že jiného posla z egyptské strany než Maneho nepřijme (EA 24iv: 53–56), a také Amenhotep III. si v jednom dopise stěžuje, že k němu nebyl vyslán Gilia (EA 29: 157–160). Ne všichni poslové však byli oblíbení tolik jako zmínění Mane a Gilia a jsou doloženi i takoví, na které se egyptský panovník rozhněval, protože zneuctili či znevážili dary, které poslal babylonskému vládci (EA 1: 75–77).

Ať již byli poslové oblíbení či ne, bylo mezi panovníky jakýmsi nepsaným diplomatickým pravidlem či zvyklostí obdarovávat a hostit cizí posly. Např. babylonský vládce Kadašman-Enlil (1374–1360 př. Kr.) v dopise neopomněl zmínit, že s ním egyptští poslové jedli a pili (EA 3: 23–28) a Burnaburiaš II. (1359–1333 př. Kr.) se dokonce Amenhotepovi III. omluvil za to, že byl nemocný, a tak s ním egyptští poslové nemohli hodovat (EA 7: 8–10). Asyrský vládce Aššur-uballit I. (1363–1328 př. Kr.) sám nabídl v dopise egyptskému panovníkovi, že jeho poslové budou pohoštění v jeho přítomnosti (EA 16: 7–8).

Zmíněný Mane a jeho tlumočník Hana byli odměněni Tušrattou za to, že mu přinesli příjemné zprávy (EA 21: 24–29). Z korespondence také vyplývá, že poslové bývali ubytováni poblíž panovníka přímo v jeho paláci (EA 29: 32–33; Roth 2006: 95). Nejvýmluvněji to ukazuje informace z dopisu, v němž předáci vazalského města Tunipu (na území dnešní západní Sýrie) egyptskému vládci sdělují, že k němu dvacet let vysílali posly, kteří s ním „žili“ (EA 59: 13–14).

Úkoly poslů však nesestávaly pouze z příjemných chvil strávených na cizích dvorech. Cestování do vzdálených míst bylo často nebezpečnou záležitostí, a proto při velmi důležitých poselstvích cestovalo více služebníků najednou, neboť bylo nutné předem počítat s nepředvídatelnými událostmi. Samotní panovníci se v dopisech zmiňují především o útocích na jednotlivé posly (EA 8: 31–33). Poslům byly z toho důvodu někdy vystavovány jakési „diplomatické pasy“, které je měly v co největší míře ochránit, jak dokládá jeden z dopisů: „*Vládcům Kanaanu, služebníků mého bratra, takto (mluví) panovník: „Tímto posílám Akiju, svého posla, s rychlým poselstvím k vládci Egypta, mému bratrovi. Nikdo ať ho nepřepadá. Poskytněte mu bezpečný vstup do Egypta a předejte ho veliteli pevnosti v Egyptě. Nechte jej projít přímo! Nenese s sebou žádný dar“*“ (EA 30).

Je otázkou, nakolik mohla taková podobná prohlášení ochránit svého nositele před různými nástrahami, měla ho však zaštitit autoritou mocného panovníka. Bezpečnost posla byla garantována přímo vládcem země, do které směřoval, a ten ho přijal jako svého hosta. Po skončení své mise se posel musel řídit jako host pravidly pohostinnosti a vyčkat na svolení svého hostitele s jeho odchodem. Taková pohostinnost se dokonce mohla změnit i v celé dlouhé roky úmyslného zadržování a zejména egyptský panovník získal v tomto směru velmi špatnou pověst (EA 3: 14; EA 7: 50; EA 24iv: 45; EA 28: 20–22; EA 29: 110–113; EA 38: 23–24). Téma návratu poslů je častým námětem korespondence, v níž vládci Babylonie, Mitanni, Asýrie a Alašije (Kypru) perma-

nentně žádají egyptského panovníka, aby nezadržoval jejich posly a ihned je po vyřízení záležitosti poslal zpět domů. V případech, kdy byl k jejich žádostem hluchý, zdůrazňovali, že oni sami také žádného egyptského posla u sebe nezadržují (EA 20: 19), že jej posílají hned zpět (EA 27: 89–90) nebo že podmiňují vyslání egyptského posla návratem svého (EA 28: 17–19).

Jako zajímavost pro doplnění lze uvést, že v amarnské korespondenci je zmíněna samotná mitannská princezna jako vyslankyně své země, ačkoliv není možné s určitostí konstatovat, že na egyptském dvoře vystupovala jako skutečný posel (EA 24iii: 22–23).

Ramessovská doba

Nejlépe informováni o *wpwtjw nsw* jsme z ramessovského období, a to především díky nevídanému rozvoji již dříve navázaných diplomatických vztahů na Předním východě. Funkce panovníkova posla tehdy začala být podle všeho flexibilně přizpůsobována konkrétnímu úkolu a charakteru poselstva. Vedle doposud obvykle užívaného titulu „posel panovníka do všech cizích zemí“ se během 19. dynastie objevují i tituly nové, jako např. „posel panovníka do *H3rw*“, tj. do oblasti kladené do dnešní Sýrie či Palestiny, „posel panovníka do Chatti“, tj. do země Chetitů v dnešním Turecku, „posel panovníka do Kuše“ či „posel panovníka do Místa Pravdy“, což byl staroegyptský název vesnice řemeslníků v dnešní Dér el-Medíně (Valloggia 1976: 245–246). Určitá skupina úředníků byla od ramessovské doby titulována jako „poslové panovníka přinášející dech života“, přičemž slovo „dech“ se v těchto titulech vztahuje k bohu vzduchu Šuovi, který je v tomto případě zastoupen panovníkem, jenž svým dechem oživuje každého člověka. Protože jde o atribut panovníka, souvislost s titulem *wpwtjw nsw* je zde čistě metaforická a zastupuje aspekt milosti a pocty prokazaných jejich nositelům panovníkem (Posener 1960: 65–66).

Jako významní služebníci byli tito poslové pochopitelně v úzkém kontaktu s panovníkem a často cestovali v jeho doprovodu. Někdy jsou tito poslové dokonce přeneseni líčení i jako „pravá ruka panovníka“ (Gardiner 1937: 20–22; Caminos 1954: 105–108). Náročnost jejich funkcí a jejich schopnosti byly panovníkem také odpovídajícím způsobem odměňovány jako výraz jeho vděčnosti (Kuentz 1925: 232–233). V ramessovské době jsme svědky jakési „demokratizace“ při výběru osob do funkce *wpwtjw nsw*, kdy už nebylo bezpodmínečně nutné být příslušníkem vyšší vrstvy. Velké množství intenzivních obchodních a diplomatických styků pravděpodobně hrálo v této „demokratizaci“ svoji roli, neboť urozený původ a příslušnost k určité sociální skupině ustoupily potřebě schopného a kvalitního personálu, byť by pocházel i z nižších společenských vrstev (el-Saady 1999: 423–425). Vyšší úředníci s titulem *wpwtjw nsw* byli v ramessovské době činní také jako „hlasatelé“, „mluvčí“ na dvoře panovníka nebo „sekretáři“ vezírů (Trigger – Kemp – O’Connor – Lloyd 2005: 195).

Z ramessovské doby je existence panovníkových poslů hojně doložena z napsů zaznamenaných expedicemi, jež byly z pověření egyptského vládce vysílány do lomů. Jejich titulatura se přitom liší podle lokalit, do kterých jejich výprava směřovala. Zajímavé je, že v titulatuře *wpwtjw nsw*, kteří dohlíželi na výpravy v údolí Nilu, mnohdy chybí obvyklé a výše zmíněné označení „posel panovníka do všech cizích zemí“,

a např. v jednom nápise z Gabal es-Silsily je pověřený vedoucí výpravy označen pouze jako „zmocněnec Jeho Veličenstva“ (Kitchen 1975: 60, 14 a 61). Na druhé straně doklady ze Sinaje z téže doby však stále dosvědčují užívání titulu „posel panovníka do všech cizích zemí“ – tato skutečnost by mohla být vysvětlena tím, že sinajská ložiska surovin ležela v oblasti, která nebyla pod stálou egyptskou kontrolou. S tím souvisí i působnost *wpwtyw nsw* v době Nové říše ve dvou základních sférách, a to v civilní a vojenské.

V případě civilních poselstev zaujímají přední místo zmíněné výpravy do lomů, především na Sinaj. Další oblastí, se kterou tehdy Egypťané udržovali kontakt, byla země Punt, dodnes unikající přesné lokalizaci. V souvislosti s ní stojí za zmínku, že na jedné scéně ze zádušního chrámu panovnice Hatšepsut v Dér el-Bahří jsou vyobrazeni egyptští pěšáci doprovázení *wpwtyw nsw*, kteří jsou přijímáni puntskými předáky (Porter – Moss II: 344).

Druhou skupinou jsou poselstva vojenského charakteru, nicméně je nutné doplnit, že úloha *wpwtyw nsw* v tomto případě není nikde přesně specifikována. Lze pouze předpokládat, že činnost vojenských poselů byla analogická té, kterou plnili poslové civilní. Jedním z mála vodítek pro objasnění jejich činnosti by mohl být text ze sakkárské hrobky již zmíněného pozdějšího panovníka Haremheba, který s titulem *wpwtyw nsw* vedl vojenskou výpravu do Nubie s cílem vybrat tribut od místních vládců (Simpson 1981: 69–70). Že šlo spíše o inspekční než trestnou vojenskou výpravu, by mohl podporovat fakt, že Haremheb je ve zmíněném textu titulován jako posel panovníka s pravomocí výběru daní (Aldred 1970: 108).

Politická situace Egypta za Nové říše vedla k rozvoji čilých diplomatických kontaktů, které již z podstaty věci vyžadovaly zajištění odpovídající komunikace mezi tehdejšími státními útvary Blízkého východu. Byl proto vytvořen kurýrní systém sahající až k samotnému panovníkovi. Bohužel o samotné činnosti, výběru, výstroji, rychlosti a dalších aspektech fungování těchto kurýrů jsou k dispozici pouze omezené informace. Tito kurýři jsou v pramenech nazýváni jako *h3pitw* či *hrj h3pitw*, v překladu tedy zhruba „jízdni poslové“ (Schulman 1957: 267; Helck 1967: 137). Není vyloučeno, že tyto osoby byly vybírány z řad vojáků, kteří měli blízko k jízdě a koním. Postavení takového kurýra pravděpodobně záviselo na důležitosti zprávy, kterou nesl, a na vzdálenosti, kterou musel překonat. Co se týká jejich výstroje, je možné, že nosili oděv s charakteristickými rozpoznávacími prvky. V tomto případě by bylo možné vzít do úvahy determinativ v substantivu *hwwtyw*, neboli zmíněných „hlasatelů“ z Textů pyramid, jenž je tvořen pažemi držícími v ruce pštroší pero, symbol bohyně Maat, který patrně odkazuje na morální vlastnosti těchto „hlasatelů“. A právě z ramessovské doby známe několik graffit postav vyslanců z Nubie, u kterých je toto pero také zobrazeno (Habachi 1957: 28). Tento symbol však v souvislosti s posly nebyl doposud uspokojivě vysvětlen a objevil se i výklad, že mohlo jít spíše o důtky či jiný podobný předmět (De Morgan 1909: 27).

Služba kurýrů byla podle dochovaných záznamů patrně rozdělena na oblasti, do nichž byli dotyční služebníci vysíláni. Šlo jednak o vnitrostátní trasy včetně Nubie a o dálkové trasy za hranice Egypta směrem do dnešní Syropalestiny. Pro vnitrostátní účely a kratší trasy byli používáni zvláštní pěší poslové, ale i běžci (Lichtheim 1976: 189–192). Pro delší a ná-

ročnější cesty byly jako nejrychlejší dopravní prostředek užívány lodě a z fragmentu sochy vezíra Parahotepa ze Sedmentu z doby Ramesse II. máme dokonce doloženo, že z některých *wpwtyw nsw* se stali námořní důstojníci (Porter – Moss V: 117). Jiná situace byla v případě cest mimo údolí Nilu, kdy bylo zapotřebí koně a vozu, kteří si vyžadovali schůdné cesty a stanice pro posly. Tyto stanice byly většinou umístěny v egyptských pevnostech, jež zajišťovaly vše nutné pro cestování na delší vzdálenosti. Existence těchto stanovišť je doložena na tzv. Izraelské stéle panovníka Merenptaha z 19. dynastie (Porter – Moss II: 447). Na cizím území se pak o egyptské posly a koně zčásti postarali místní asijské vládcy (Goleniščev 1913).

Rychlost poselů se dá dnes jen obtížně stanovit, vždy záleželo na vzdálenosti místa určení, cestovních podmínkách a schopnostech kurýra. Pro představu – na základě údajů z chetitské korespondence, pocházející z hlavního města Chattuše (dnešního Boghazköy v Turecku), mohla cesta z Egypta sem trvat v průměru přibližně jeden měsíc (Helck 1971: 437; Roth 2006: 94). Intenzita diplomatických styků mezi egyptskými panovníky a jejich asijskými protějšky a hojnost zpráv v diplomatických archívech napovídá, že výkonnost a rychlost poselů byla zřejmě dostatečná.

3. přechodná doba

S koncem Nové říše informací týkajících se *wpwtyw nsw* ubylo. Jejich existence ze 3. přechodné doby je však doložena především na dvou památkách, z nichž první je stéla panovníka 22. dynastie Šešonka I. z Abydu, která popisuje dopravu sochy na toto místo a její doprovod, jehož součástí byli i poslové panovníka (Porter – Moss V: 44). Druhou památkou je tzv. Vítězná stéla panovníka Pijeho (Pianchiho) z 25. dynastie pocházející z Gabal Barkalu, v níž je včetně poselů panovníka zaznamenána delegace, která Pijemu předává zprávu o vyjednávání kapitulace města Chemenu, tj. pozdější Hermopole (Porter – Moss VII: 217).

Pozdní doba

Pozdní doba je zastoupena také několika příklady, a to ze sajské doby. Jde zejména o obětní oltář jistého Amenardise, který byl kromě „správce Horního Egypta“ i „poslem panovníka ve všech cizích zemích“ (Porter – Moss VIII: 1219). Dalším dokladem je titul jistého Ibiho z jeho hrobky v Asasífu, který zní „posel panovníka do všech cizích zemí, který pluje na sever v míru“ (Porter – Moss I: 63–68). Je možné, že tento ojedinělý titul mohl určitým způsobem reflektovat politickou situaci v zemi za Psammetika I. v době 26. dynastie. Významné postavení Ibiho podtrhuje rovněž skutečnost, že si ho Psammetik I. vybral i do služeb své dcery Nitokris během její cesty do Théb, kde se měla stát adoptivní dcerou a nástupkyní božské manželky Amonovy (Kitchen 2004: § 365).

Specifickým zdrojem informací o poslech ze sajské a Ptolemaiovské doby jsou sochy. Z nich zde můžeme jmenovat sochu jistého Hora, nalezenou v nilské deltě, který je v nápisu označován jako „posel panovníka“, ovšem také jako „číšník panovníka“ a „hlasatel panovníka“ (Munro 1987: 307–336). Jistý Ahmose je na své soše, nyní uložené v soukromé sbírce A. Gallatina v New Yorku, titulován neobykle

jako „posel panovníka bojující za svého pána ve všech cizích zemích“. Jiný anonymní majitel sochy z Ptolemaiovské doby měl podobný titul – „posel panovníka bojující za svého pána v jižních zemích“ (Hodjash – Berlev 1982: 143). Zatím vůbec poslední doložené užití titulu *wpwtj nsw* pochází z Řecko-římské doby z chrámu v Edfú, kde kněz s tímto titulem obětuje bohyni Hathoře a bohu Horovi (Chassinat 1930: 33). Tato scéna je unikátní tím, že v ní osoba kněze vystupuje v póze, která byla v tomto období vyhrazena pouze panovníkům.

Z posledních zmíněných titulů do jisté míry vyplývá, že během prvního tisíciletí př. Kr. funkce panovníka získala mnohem znatelnější vojenský charakter s rozsáhlou pravomocí, což bylo dáno pravděpodobně vojensko-politickou situací v zemi.

Cizí poslové ve starém Egyptě

Z dochovaných písemných pramenů je zřejmé, že se v nich nijak zvlášť graficky nerozlišovalo mezi zaznamenáváním egyptských a cizích poslů. Jedinou doloženou výjimkou je hieratické psaní determinativu v podobě hole (značka T 14 v Gardinerově seznamu) pro označení mitanských poslů (Helck 1961: 350). Dokumenty egyptské provenience obsahující informace o cizích poslech jsou obecně rozdělovány do tří hlavních skupin.

Do první skupiny patří zejména záznamy vojenských kampaní Thutmose III. z Karnaku (Burkhardt 1984: 205); stěly se syrskými taženími Amenhotepa II. z Mennoferu a Karnaku, stéla se zprávou o zajetí posla z Mitanni (Helck 1961: 38); válečná tažení Ramesse II. (Kitchen 1983: 23–24) a text o bitvě u Kadeše se zmínkou o příchodu posla chetitského vládce Muwatalliho (1295–1272 př. Kr.) s nabídkou smíru (Porter – Moss II: 132); dva nápisy z doby Ramesse III. z Medínit Habu, zmiňující účast cizích poslů v Egyptě u příležitosti oslav vojenských vítězství panovníka (Kitchen 1983: 23–24) a zmíněná Vítězná stéla Pijeho (Porter – Moss VII: 217). V těchto textech pak cizí poslové vystupují většinou ve vazalském postavení vůči egyptskému vládci a vyniká zde zcela explicitně jeho nadřazenost vůči cizím zemím. Určitě do této skupiny patří ještě tzv. Kamsova stéla, objevená v Karnaku a datovaná do konce 2. přechodné doby (Helck 1975: 82–97). Část této stěly popisuje zajetí posla hyksóského vládce Apopiho, který nesl zprávu vládci Kuše, v níž Apopi žádal kušitského vládce o vojenský zásah proti egyptskému panovníkovi Kamosovi. Text této zprávy je potom zakomponován přímo do nápisu stěly (Smith – Smith 1976: 48–76). Z výkladu zprávy se zdá, že zajatý hyksóský posel byl zřejmě analfabet, což je velmi překvapující. Nakonec Kamose dovolil, aby se tento posel vrátil zpět ke svému pánovi bez úhony. To mělo s velkou pravděpodobností propagandistický nádech – šlo o to zvýraznit milosrdenství Kamoseho oproti bojechtivosti jeho severního nepřítele.

Druhá skupina zahrnuje administrativní texty týkající se především již zmíněné diplomatické korespondence a účetních záznamů, vypočítávající výdaje na zajišťování cizích poslů v Egyptě (Goleniščev 1913).

Třetí skupinu tvoří literární díla z ramessovské a pozdější doby, a to Spor Sekenenrea a Apopiho a Stéla Bentreše. Spor Sekenenrea a Apopiho, inspirovaný událostmi 17. dynastie,

vypráví o příchodu hyksóského posla na dvůr egyptského vládce Sekenenrea Taa ve Vesetu (Thébách). Posel mu tlučmočí zprávu ultimativním tónem tak, jako by jeho ústy promlouval samotný Apopi, a Sekenenre, navzdory svému počátečnímu pobouření tímto jednáním a navzdory nabádání svých rádců, jedná s poslem klidně a posílá ho s odpovědí zpět k Apopimu (Lexa 1947: 140). Stéla Bentreše, pocházející patrně až z Ptolemaiovské doby a kladoucí svůj děj do doby Ramesse II., zaznamenává příjezd posla ze země Bachtan na dvůr egyptského panovníka, kde tento posel prosí o lékařskou pomoc pro dceru svého pána a vládce (Lichtheim 1981: 92–93).

Kromě výše uvedeného Gili, který je však znám pouze z amarnské korespondence, je z jiných poslů cizího původu v Egyptě blíže znám pouze muž jménem Padieset, původem Kananejec. Žil v první pol. 1. tis. př. Kr., měl titul „posel do Kanaanu a Palestiny“ a byl za své služby odměněn vlastní sochou, egyptským jménem a pravděpodobně také funkcí pomocného obětího služebníka (Porter – Moss VIII: 335). Jeho případ dokládá, že i poslové neegyptského původu si mohli získat v zemi na Nilu vážnost a že zde mohli udělat zajímavou kariéru.

Závěr

Z uvedeného textu vyplývá, že staroegyptští poslové panovníka byli po celou dobu trvání faraonské civilizace velice důležitým prvkem v její existenci. Již od nejstarších dob starého Egypta byli poslové nepochybně přítomni jako nezbytná součást vyvíjejícího se správního aparátu země. Můžeme předpokládat, že již v nejstarších dobách, z nichž doposud nemáme žádné přímé doklady o jejich existenci, se tyto poslové pohybovali v blízkosti egyptských vládců a jeho dvora.

Lze oprávněně konstatovat, že *wpwtjw nsw* tvořili nezastupitelnou skupinu úředníků s širokým spektrem pravomocí, odpovídajících jejich postavení. Jejich sociální status se odrážel ve skutečnosti, že patřili k blízkým spolupracovníkům panovníka a vezírů, tedy vrcholným představitelům vládnoucí egyptské elity, nebo se alespoň pohybovali v jejich blízkosti. Během doby se rámec jejich pravomocí měnil a existovaly různé skupiny poslů s různým hierarchickým postavením.

Svou činností poslové panovníka zasahovali téměř do všech sfér života obyvatel nilského údolí. Tato skutečnost jasně vyplývá z uvedených oblastí, v nichž byli určitým způsobem aktivní. Jak již bylo řečeno, jejich působení je doloženo v nejvyšší společenské vrstvě v blízkosti panovníka a vysokých hodnostářů, v armádě, diplomacii a hospodářské sféře. Jen nemnoho úředních postů se může pochlubit takovýmto zastoupením. Nejblíže k nim mají samozřejmě ostatní vládní či správní úředníci a písaři, mezi něž lze egyptské posly bezpochyby zařadit, a někdy jejich funkce dokonce splývaly.

Wpwtjw nsw tedy patřili k významné a nezastupitelné složce obyvatel starého Egypta, a to i přesto, že se jejich vzájemné pravomoci a postavení během doby nepochybně odlišovaly, obvykle podle oblasti působnosti. Ať už šlo o prostší kurýry, velitele výprav do lomů či posly na poli diplomacie, vždy měli v podstatě stejný úkol – splnit příkaz svého vládce.

Literatura:

- Aldred, Cyril: 1970 „The foreign gifts offered to Pharaoh“, *Journal of Egyptian Archeology* 56, s. 105–116.
- Burkhardt, Adelheid (ed.): 1984 *Urkunden der 18. Dynastie. Übersetzung zu den Heften 5–16*, Berlin: Akademie Verlag [Urkunden des Ägyptischen Altertums].
- Caminos, Ricardo A.: 1954 *Late-Egyptian miscellanies*, London: Oxford University Press.
- Davies, Nina de Garis – Gardiner, Alan H.: 1926 *The Tomb of Huy, viceroy of Nubia in the reign of Tut'ankhamun*, London: Egypt Exploration Society.
- de Morgan, Jacques: 1909 *Catalogue des monuments et inscriptions de l'Égypte antique. 1. série. Haute Égypte. T. 3. Kom Ombos. 2. partie*, Vienne: Holzhausen.
- el-Saady, Hassan: 1999 „The External Royal Envoys of the Ramessides: A Study on the Egyptian Diplomats“, *Mitteilungen des Deutschen Archäologischen Instituts, Abteilung Kairo* 55, s. 411–425.
- Faulkner, Raymond Oliver: 1969 *The Ancient Egyptian Pyramid Texts. Vol. 1*, Oxford: Clarendon Press.
- Gardiner, Alan H.: 1937 *Late-Egyptian miscellanies*, Bruxelles: Fondation Égyptologique Reine Élisabeth.
- Gardiner, Alan H. – Peet, Thomas E.: 1952 *Inscriptions of Sinai. Vol. 1. Introduction and Plates*, Oxford: Egypt Exploration Society.
- Goedicke, Hans: 1967 *Königliche Dokumente aus dem Alten Reich*, Wiesbaden: Harrassowitz [Ägyptologische Abhandlungen 14].
- Goleniščev, Vladimir S.: 1913 *Les Papyrus hieratiques no. 1115, 1116a et 1116b de L'Ermitage Imperial à St. Petersburg*, St. Petersburg: Manufacture des Papiers de l'Etat.
- Habachi, Labib: 1957 „The Graffiti and Work of the Viceroy of Kush in the region of Aswan“, *Kush* 5, s. 13–36.
- Hannig, Rainer: 1995 *Die Sprache der Pharaonen. Großes Handwörterbuch Ägyptisch-Deutsch (2800–950 v. Chr.)*, Mainz: Verlag Philipp von Zabern.
- Helck, Wolfgang: 1961 *Urkunden der 18. Dynastie. Übersetzung zu den Heften 17–22*, Berlin: Akademie Verlag [Urkunden des Ägyptischen Altertums].
- 1962 *Die Beziehungen Ägyptens zu Vorderasien in 3. und 2. Jahrtausend v. Chr.*, Wiesbaden: Harrassowitz [Ägyptologische Abhandlungen 5].
- 1967 „Eine Briefsammlung aus der Verwaltung des Amuntempels“, *Journal of the American Research Center in Egypt* 6, s. 135–151.
- Hodjash, Světlana Izmailovna – Berlev, Oleg: 1982 *The Egyptian Reliefs and Stelae in the Pushkin Museum of Fine Arts, Moscow*, Leningrad: Aurora Art Publishers.
- Holmes, Lynn Yulssus: 1975 „The Messengers of the Amarna Letters“, *Journal of the American Oriental Society* 95, No. 3, s. 376–381.
- Chassinat, Émile G.: 1930 *Le temple d'Edfou. T. 5.*, Caire: Institut Français d'Archéologie Orientale [Mémoires publiés par les membres de la mission archéologique française au Caire 22].
- Kitchen, Kenneth: 1975 *Rameside Inscriptions: Historical and Biographical. Vol. 1*, Oxford: Blackwell.
- 2004 *The Third Intermediate Period in Egypt (1100–650 B.C.)*, Oxford: Aris & Phillips.
- Kuentz, Charles M.: 1925 „La Stèle du Mariage de Ramsés II“, *Annales du Service des Antiquités de l'Égypte* 25, s. 181–238.
- Lexa, František: 1947 *Výbor ze starší literatury egyptské*, Praha: Šolc a Šimáček.
- Lichtheim, Miriam: 1976 *Ancient Egyptian Literature. A Book of Readings. Vol. 2: The New Kingdom*, Berkeley – Los Angeles – London: University of California Press.
- 1981 *Ancient Egyptian Literature. A Book of Readings. Vol. 3: The Late Period*, Berkeley – Los Angeles – London: University of California Press.
- Mariette-Pasha, Auguste: 1880 *Abydos. Description des fouilles, T. II*, Paris: Imprimerie nationale.
- Mohammad, Abdul Kader: 1959 „The Administration of Syro-Palestine during the New Kingdom“, *Annales du Service des Antiquités de l'Égypte* 56, s. 105–137.
- Moran, William L.: 1992 *The Amarna Letters*, Baltimore: Johns Hopkins University Press.
- Munro, Peter: 1987 „Die Statuen des hrw aus Baqliya und Tell el-Balamun Kestner Museum 1980.84/Lausanne 9/Turin 3026“, in: Osing, Jürgen – Dreyer, Günter (ed.). *Form und Mass. Beiträge zur Literatur, Sprache und Kunst des alten Ägyptens. Festschrift für G. Fecht zum 65. Geburtstag am 6. Februar 1987*, Wiesbaden: Harrassowitz [Ägypten und Altes Testament 12], s. 307–336.
- Mynářová, Jana: 2004 „Reciprocita a redistribuce v amarnském období“, in: Mynářová, Jana (ed.). *Pražské egyptologické studie* 3, Praha: Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Český egyptologický ústav, s. 66–76.
- 2009 „Egypt'ané, nebo cizinci? Písařská tradice v Tell el-Amarně“, in: Dulíková, Veronika – Jirásková, Lucie – Mynářová, Jana (eds.). *Pražské egyptologické studie* 6, Praha: Karlova Univerzita v Praze, Filozofická fakulta, Český egyptologický ústav, s. 42–47.
- Oppenheim, Adolf L.: 1964 *Ancient Mesopotamia. Portrait of a Dead Civilization*, Chicago: Chicago University Press.
- Porter, Bertha – Moss, Rosalinde: 1991–2004 *Topographical Bibliography of Ancient Egyptian Hieroglyphic Texts, Reliefs and Paintings. Vols. I–VIII* [2. vydání], Oxford: Griffith Institute.
- Posener, Georges: 1960 *De la divinité du pharaon*, Paris: Imprimerie Nationale [Cahiers de la Société asiatique XV].
- Reeves, C. Nicholas: 2003 *Achnaton. Falešný egyptský prorok*, Praha: Lito-myšl: Paseka.
- Roth, Silke: 2006 „Internationale Diplomatie am Hof Ramses' II“, in: Gundlach, Rolf – Klug, Andrea (eds.). *Der ägyptische Hof des Neuen Reiches. Seine Gesellschaft und Kultur im Spannungsfeld zwischen Innen- und Außenpolitik. Akten des Internationalen Kolloquiums vom 27.–29. Mai 2002 an der Johannes Gutenberg-Universität Mainz*, Wiesbaden: Harrassowitz [Königtum, Staat und Gesellschaft früher Hochkulturen 2], s. 89–118.
- Rowe, Alan: 1939 „Three New Stelae from the South-Eastern Desert“, *Annales du Service des Antiquités de l'Égypte* 39, s. 187–197.
- Säve-Soderbergh, Torgny: 1941 *Ägypten und Nubien. Ein Beitrag zur Geschichte altägyptischer Aussenpolitik*, Lund: Hakan Ohlssons Boktryckeri.
- Schäfer, Heinrich: 1905 „Ein Zug nach der großen Oase unter Sesostri I“, *Zeitschrift für Ägyptische Sprache und Altertumskunde* 42, s. 124–128.
- Schulman, Alan R.: 1957 „Egyptian Representations of Horsemen and Riding in the New Kingdom“, *Journal of Near Eastern Studies* 16, s. 263–271.
- Simpson, William K.: 1981 „Textual Notes on the Elephantine Building Text of Sesostri I and the Zizinia Fragment from the Tomb of Horemheb“, *Göttinger Miszellen* 45, s. 69–70.
- Smith, Harry S. – Smith, Alexandrina: 1976 „A Reconsideration of the Kamose Texts“, *Zeitschrift für Ägyptische Sprache und Altertumskunde* 103, s. 48–76.
- Speleers, Louis: 1923 *Recueil des inscriptions égyptiennes des Musées Royaux du Cinquantenaire à Bruxelles*, Bruxelles: Vanderpoorten.
- Trigger, Bruce G. – Kemp, Barry J. – O'Connor, David – Lloyd, Alan B.: 2005 *Starověký Egypt. Dějiny společnosti*, Praha: Volvox Globator.
- Vachala, Břetislav: 1992 *Moudrost starého Egypta*, Praha: Knižní podnikatelský klub.
- Valloggia, Michel: 1976 *Recherche sur les "messagers" (wpwtyw) dans les sources égyptiennes profanes*, Geneve: Droz.
- Žába, Zbyněk: 1974 *The Rock Inscriptions of Lower Nubia*, Praha: Univerzita Karlova.

Abstract:**In the name of the sovereign**

One of the important aspects of the effective functioning of the ancient Egyptian state and society was the transfer of information from the sovereign's court to all major centres of the country and back, and mutual communication between the pharaoh and the local governments. This task was performed by a special category of officials who bore the title *wꜣwtjw nsw*, which means the 'messengers of the sovereign'. This article very briefly introduces their function as well as their social status from the Old Kingdom to the Late Period, and tries to identify the role of the 'messengers of the sove-

reign' both in the internal life of the ancient Egyptian state and in the context of international relations in the ancient Near East during the Late Bronze Age as reflected in the Amarna correspondence. From all sources concerning the 'messengers of the sovereign' known to date, it is clear that these state officials held a very significant social position, given that they were permanently in touch with the highest state officials or, as one can suppose, directly with the Egyptian sovereign. The textual evidence also shows that the 'messengers of the sovereign' often enjoyed a brilliant career as many later became army commanders or viceroys of the Egyptian ruler. Other characteristics of this rank are also mentioned in this paper.